

FORSVARETS BYGNINGS- OG ETABLISSEMENTSTJENESTE

FORSVAR FOR NATUREN

NYMINDEGABLEJREN

TILLÆG TIL DRIFTS- OG PLEJEPLAN 2012-2018

Titel:	Tillæg til drifts- og plejeplan for Nymindegablejren 2012-2018	Fotos:	Michael Sand og Dansk Jagtakademi
Udgivet af:	Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste	Layout og produktion:	Buchs AS
Udarbejdelse:	Dansk Jagtakademi, biolog Niels Kanstrup	ISBN:	978-87-92898-18-0
Kvalitetssikring:	Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, forstfuldmægtig Steffen M. Thomsen	Internetversion:	Tillægget kan findes i elektronisk format på www.forsvaret.dk
Godkendelse:	Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, chef for Miljøafdelingen, Boie Skov Frederiksen		

INDHOLD

1. RESUMÉ	6
2. INDLEDNING	8
2.1 International naturbeskyttelse på Forsvarets terræner	8
2.2 Natura 2000-tillæg til drifts- og plejeplaner	10
2.3 Natura 2000-tillæg for Nymindegablejrens arealer	12
3. MÅLSÆTNING	14
3.1 Forsvarets generelle drifts- og plejemålsætninger	14
3.2 Konkrete drifts- og plejemålsætninger for Nymindegablejren	15
4. STATUS	18
4.1 Ejendomsoversigt og kortgrundlag	19
4.2 Lovmæssige bindinger og udpegninger	20
4.3 Militæranvendelse	21
4.4 Naturbeskyttelse	22
4.5 Publikumshensyn	28
5. ANALYSE	30
5.1 Evaluering af gennemført og igangværende plejes betydning for Natura 2000	30
5.2 Analyse af ny indsats	30
6. MODELLER	32
6.1 Lysåben natur	32
6.2 Invasive arter	34
6.3 Publikumshensyn	35
7. AKTIVITETER	36
7.1 Rydning	36
7.2 Hydrologi	37
7.3 Publikumshensyn	37
7.4 Hugdt og foryngelse	37
7.5 Revision af drifts- og plejeplanen	38
7.6 Monitorering	38
8. REFERENCER	40
9. BILAG	42

1. RESUMÉ

Forsvaret ejer og bruger en række skyde- og øvelsesterrener landet over. Terrænerne udgør tilsammen ca. 33.000 ha, og i alt ca. halvdelen heraf er udpeget som Natura 2000-områder og dermed underlagt de statslige Natura 2000-planer og målsætningen og indsatsprogrammet heri. Forsvaret varetager selv planlægningen, hvilket sker ved revision af drifts- og plejeplaner eller udarbejdelse af tillæg til eksisterende planer.

Nærværende plan er et tillæg til drifts- og plejeplanen for Nymindegablejren og gælder således planlægningen for Natura 2000-område nr. 69 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen, herunder Habitatområde nr. 62 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen. Til Natura 2000-området hører desuden Fuglebeskyttelsesområde nr. 43 Ringkøbing Fjord. Dette har kun et ubetydeligt overlap med Nymindegablejren, men grænser op til både øvelsesterrener i Nymindegab og skydeterrænet på Holmsland Klit. Det er netop denne del af terrænet, der er omfattet af habitatområdet, og dermed den del, som tillægget hovedsageligt omfatter.

Skydeterrænet udgør 61,8 ha, hvoraf overlappet med Habitatområdet er på 58,0 ha. De vigtigste naturtyper i Habitatområdet er strandeng og klitter, hvortil kommer en række fiskearter, der er på udpegningsgrundlaget. På Nymindegablejrens arealer er grå/grøn klit den mest omfattende naturtype. Desuden er forekomst af klithede og klitlavning. Forsvaret skønner ikke, at forvaltningen af de udpegede arter har relevans for Nymindegablejrens del af området.

Forsvaret, herunder Nymindegablejren, har et stort ansvar for sikring af gunstig bevaringstilstand for den natur, der er omfattet af Natura 2000-planlægningen. Samtidig er Nymindegablejren af væsentlig betydning for Forsvarets personeluddannelse, og der forudses en stabil uddannelsesmæssig anvendelse i de kommende år. Ligeledes knytter der sig en række rekreative interesser til arealerne.

Der er igennem en årrække planlagt og gennemført naturpleje på Nymindegablejrens arealer. Dette er sket med udgangspunkt i den foreliggende drifts- og plejeplan (2003-2018) og med henblik på sikring af netop de værdifulde naturtyper og tilknyttede arter. Plejen har primært været rettet mod øvelsesterrener omkring Nymindegablejren, og ikke mod skydeterrænet i Holmsland Klit. I Holmsland Klit ligger udfordringen i, at sikre de lysåbne naturtyper som klitlavninger, imod tilgroning af invasive arter, primært rynket rose.

Den hidtidige og nuværende drifts- og plejeindsats er evalueret i forhold til opfyldelsen af Natura 2000-målene, og Forsvaret vurderer, at en intensiveret pleje i skydeterrænet i Holmsland Klit er nødvendig for at opnå Natura 2000-målene, og konkluderer, at en intensiveret plejeindsats kan kombineres med en gunstig udvikling af Nymindegablejren som uddannelsessted. Når det gælder publikum, refererer plantillægget i alle henseender til de vilkår, der er fastsat i den gældende drifts- og plejeplan.

Plantillægget er vedtaget august 2012, og et resumé er tilgået Varde kommune og Naturstyrelsen.

Almindelig strandsennep er karakteristisk for terrænets klit- og strandvoldsområder.

2. INDLEDNING

Dette afsnit omhandler Forsvarets implementering af Natura 2000-planlægningen igennem drifts- og plejeplaner eller tillæg til disse. Det omhandler planprocessen og beskriver planlægningens formål, målgruppe og omfang. Endelig giver det en introduktion til Natura 2000-planlægningen konkret på Nymindegablejrens arealer.

2.1 International naturbeskyttelse på Forsvarets terræner

Forsvaret er som dansk myndighed direkte forpligtet af den internationale lovgivning på naturbeskyttelsesområdet, herunder reglerne i EU's direktiver, hvoraf Fuglebeskyttelsesdirektivet fra 1979 og Habitatdirektivet fra 1992 spiller en central rolle i beskyttelse og bevarelse af biodiversiteten. Forsvarets skyde- og øvelsesterræner udgør ca. 33.000 ha, hvoraf ca. halvdelen er udpeget som Natura 2000-område. Af dette areal udgør ca. halvdelen egentligt udpegede naturtyper, hvor det særligt er de lysåbne, våde og næringsfattige typer, Forsvaret råder over og forvalter. Mange af disse er i dag generelt truede som følge af fragmentering, næringsstofpåvirkning, tilgroning m.v., og tilsvarende er mange af de arter, som er tilknyttet naturtyperne, beskyttelseskrævende. Forsvaret har dermed en forpligtelse til at iværksætte en aktiv forvaltning og plejeindsats, der sikrer naturtyper og arter i en gunstig bevaringsstatus, og samtidig tilgodese de krav, der stilles til Forsvarets terræner som uddannelsessteder for militære enheder.

2.1.1 Natura 2000-planlægningen i Danmark

Danmark har som en del af implementering af international naturbeskyttelseslovgivning besluttet at gennemføre særlig planlægning for områder udpeget efter EU's Habitatdirektiv og Fuglebeskyttelsesdirektiv samt Ramsarkonventionen, de såkaldte Natura 2000-områder. Områderne er udpeget for at bevare naturtyper og levesteder for vilde plante og dyrearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. Naturtyperne

og arterne repræsenterer vigtige, bevaringsværdige dele af europæisk natur.

For hvert Natura 2000-område er der jf. Miljømålsloven udarbejdet en statslig Natura 2000-plan, som på grundlag af en basisanalyse fastlægger en målsætning og et indsatsprogram for området. Begge er bindende. Natura 2000-planen omfatter en periode på 6 år (2009-2015), hvorefter den skal afløses af en ny plan. For fredskovspligtige skove er planperioden 12 år.

Efter den endelige vedtagelse af Natura 2000-planen udarbejder kommunerne en handleplan for, hvordan de vil realisere indsatsen. Naturstyrelsen varetager planlægningen for skovnaturtyper og marine områder. For offentligt ejede arealer kan den offentlige lodsejer gennem fx drifts- og plejeplaner selv forestå Natura 2000-planlægningen.

2.1.2 Natura 2000-planlægning på Forsvarets arealer

Ca. 60 af Forsvarets skyde- og øvelsesterræner, heraf 20 større områder, indgår i Natura 2000-netværket, og Forsvarets nuværende aktiviteter, herunder både militære aktiviteter og de driftsmæssige aktiviteter, der resulterer i en given naturtilstand, skal her vurderes. På dette grundlag skal Forsvaret gennemføre passende foranstaltninger med henblik på at undgå forringelse af beskyttede naturtyper og levesteder for arter. Ydermere skal Forsvaret træffe passende foranstaltninger med henblik på at undgå forstyrrelse af de arter, for hvilke områderne er udpeget, for så vidt disse forstyrrelser

Der gøres klar til opsætning af målskiver. Skydeterrænet er ramme om Forsvarets grund- og funktionsskydning med håndvåben.

har betydelige konsekvenser for opnåelse af bevaringsmålsætningen for de beskyttede arter. Den generelle bevaringsmålsætning for Natura 2000-områderne er at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som områderne er udpeget for at beskytte.

Til vurdering af indsatsen anvender Forsvaret Natura 2000-planerne, der på grundlag af basisanalyser udarbejdet af de tidligere amter og miljøcentre identificerer trusler, der i planerne angives som aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Forsvaret opfatter Natura 2000-planerne som "screeninger", der identificerer alle aktuelle trusler. Ud fra dette vurderer Forsvaret mulighederne for at bidrage til en indsats og

gennemfører igennem sin planlægning konkrete aktiviteter, der kan imødegå de oplyste trusler. Forsvaret iværksætter ikke yderligere vurdering af betydningen af igangværende militære eller andre aktiviteter i forhold til naturtyper og levesteder, men vil, i det omfang der i planperioden eventuelt bliver opmærksomhed om nye temaer, forholde sig hertil.

Siden 1991 er der for 44 af Forsvarets skyde- og øvelsesterræner udarbejdet drifts- og plejeplaner med henblik på at opnå en tilfredsstillende balance mellem behovet for nødvendig uddannelse og træning af enheder under realistiske vilkår og hensynet til naturbeskyttelse og rekreative interesser. For 18 af de terræner, der har Natura 2000-udpegninger, foreligger der drifts- og plejeplaner, i nogle tilfælde nye og i andre tilfælde ældre eller udløbne planer. Det er besluttet, at drifts- og plejepla-

nerne anvendes som redskab til opfyldelse af Forsvarets forpligtelse til planlægning inden for Natura 2000-områderne og andre aspekter af implementering af international naturbeskyttelseslovgivning. Teknisk sker dette ved, at Forsvaret indarbejder Natura 2000-planlægningen i drifts- og plejeplanerne på lige fod med øvrige formelle forskrifter, hvilket vil ske i forbindelse med den løbende revision af eksisterende drifts- og plejeplaner eller ved udarbejdelse af nye. I tilfælde, hvor der foreligger relativt nye drifts- og plejeplaner, vil Natura 2000-planlægningen sikres gennem tillæg til disse. På større lejede arealer tager udlejer eller kommunen initiativ til Natura 2000-planlægningen. Forsvaret vil her være en central samarbejdspartner. For en række af Forsvarets små arealer, fx fyr, udkigsstationer eller depoter, vil Natura 2000-planlægningen overlades til kommunen i samarbejde med Forsvarets lokale repræsentation.

Nærværende plantillæg er et tillæg til Nymindegablejren. Drifts- og plejeplan 2003-2018 (Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, og Nymindegablejren, 2003). Det vedrører Natura 2000-planlægning for Natura 2000-område nr. 69, herunder Habitatområde nr. 62. Natura 2000-området omfatter ligeledes Fuglebeskyttelsesområde nr. 43. Fuglebeskyttelsesområdet har imidlertid kun meget begrænset overlap med terrænet, idet det dækker en bevokset ø på ca. 1 ha og to mindre parceller, der hører under Nymindegablejren og ligger i Nymindestrømmen imellem øvelsesterrænet og skydeterrænet. Tillægget vil ikke behandle denne del, hvor der ikke er udpegede naturtyper og som kun har en meget begrænset relevans for beskyttelsen af arter. Forsvaret bidrager imidlertid gerne til en relevant forvaltning af arealet, hvis en sådan opstilles i den samlede kommunale handleplan for Natura 2000-området.

2.2 Natura 2000-tillæg til drifts- og plejeplaner

Natura 2000-tillæg til drifts- og plejeplaner beskrives mere detaljeret i det følgende.

2.2.1 Formål

Formålet med Natura 2000-tillæg svarer til formålet med ”moder”-drifts- og plejeplanerne, der er at sikre et for Forsvaret bindende dokument, der

- beskriver de militære, naturbeskyttelses- og driftsmæssige målsætninger, der knytter sig til et givet terræn,
- fremlægger en status for terrænets værdier og anvendelse,
- foretager en analyse af, hvordan målsætningerne bedst tilgodeses og forenes,
- fastlægger modeller og konkrete aktiviteter for forvaltningen i den pågældende planperiode, og
- sikrer ejerskab blandt såvel interne som eksterne bidragydere igennem inddragelse i tilblivelsesprocessen.

Den primære målgruppe for drifts- og plejeplaner er den stedlige, forvaltende militære myndighed, der har ansvaret for den daglige drift af terrænet og implementering af drifts- og plejeplaner, samt de militære brugere. Hertil kommer øvrige myndigheder, frem for alt kommunerne, som med planerne opnår et solidt og veldokumenteret udgangspunkt for administrationen af lovgivning på terrænerne, særligt lovgivning om planlægning, miljømål, naturbeskyttelse og vandløb. Endelig er planerne rettet mod befolkningen, herunder ikke mindst lokale interessenter, der ønsker at anvende terrænerne til fritidsformål. Planerne er nærmere beskrevet i Bestemmelse for drifts- og plejeplaner (FBE, 2011a).

2.2.2 Proces for plan og plantillæg samt planperiode

Drifts- og plejeplaner for Forsvarets terræner er tidligere blevet udarbejdet i et samarbejde mellem Forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen og med inddragelse af offentligheden igennem en høringsprocedure. Fremover vil nye planer, planrevisioner og tillæg til eksisterende planer udarbejdes af Forsvaret med inddragelse af relevante interessenter, herunder især kommunerne, Naturstyrelsen, centrale interesseorganisationer samt relevante nabo-lodsejere. Indsatsprogrammet til opfyldelse af Natura 2000-forpligtelserne skal ikke gennemgå en godkendelsesproces som sådan, men evalueres igennem en ny basisanalyse foretaget af Naturstyrelsen ved Natura 2000-planperiodens udløb. Første planperiode er 2009-2015. Denne evaluering kan således medføre, at drifts- og plejeplaner eller tillæg hertil skal revideres i 2015 eller umiddelbart efter.

Eksisterende drifts- og plejeplaner kan efter en særlig procedure ændres i planperioden. Natura 2000-tillæg er ikke at opfatte som en ændring til drifts- og plejeplanen, men som et supplement. I det omfang tillægget indebærer, at en konkret indsats fastsat i drifts- og plejeplanen påvirkes eller ændres væsentligt, vil dette fremgå eksplicit af tillægget.

2.2.3 Omfang af Natura 2000-tillæg til drifts- og plejeplaner

Natura 2000-tillæg har som hovedsigte at implementere forpligtelser i forhold til de konkrete Natura 2000-områder og vil derfor primært være rettet mod planlægning på de arealer, der på det enkelte terræn ligger indenfor et Natura 2000-område. Her omfatter tillægget de aktiviteter, der har relevans i forhold til trusler, indsatsprogram og mulige virkemidler beskrevet i Natura 2000-planen (Miljøministeriet, Naturstyrelsen, 2011), og hvor Forsvaret som myndighed er forpligtet til at gennemføre en aktiv indsats, der sikrer en gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter.

Tillægget kan desuden omfatte en indsats med henblik på sikring af gunstig bevarelsesstatus for en række særligt beskyttede arter (Bilag IV), hvor indsatsen skal ske uafhængig af områdeudpegninger. Her kan indsatsen omfatte arealer udenfor Natura 2000-området. For sikringen af Bilag IV-arter, herunder også på arealer udenfor Natura 2000-områderne, sigter tillægget primært på, at aktiviteter ikke forringer bevaringsstatus. Det beskriver således ikke nødvendigvis en aktiv plejeindsats for disse arter, men tilstræber at bevare områdernes økologiske funktionalitet. Endelig kan tillæg omfatte en række yderligere temaer, som siden drifts- og plejeplanens vedtagelse har vist sig aktuelle i forhold til planlægningen, og hvoraf nogle har direkte sammenhæng med forvaltningen af internationalt prioriterede naturtyper og arter. Det gælder fx gennemførelse af naturnær skovdrift.

For Nymindegablejrens vedkommende er det besluttet, at tillægget kun omfatter Natura 2000-forpligtelserne samt en indsats mod invasive arter på hele terrænet.

Nymindegablejren har et lille overlap med Fuglebeskyttelsesområde nr. 43 Ringkøbing Fjord. Det gælder en mindre ø, der ligger i Nymindestrømmen. Arealet indgår ikke i tillægget, men Forsvaret er åben for en hensigtsmæssig forvaltning under Natura 2000-handleplanen for fuglebeskyttelsesområdet.

Øvrige aspekter, herunder sikring af Bilag IV-arter, der også hidhører fra internationale forskrifter (Habitatdirektivet), omlægning af skovdrift på terrænet til natur nær skovdrift, sikring af dansk beskyttede naturtyper (§ 3) m.v. vil indgå i en revision af den samlede drifts- og plejeplan. Denne revision fremskyndes i forhold til den gældende planperiode for drifts- og plejeplan, således at evaluering og dataindsamling påbegyndes i 2014.

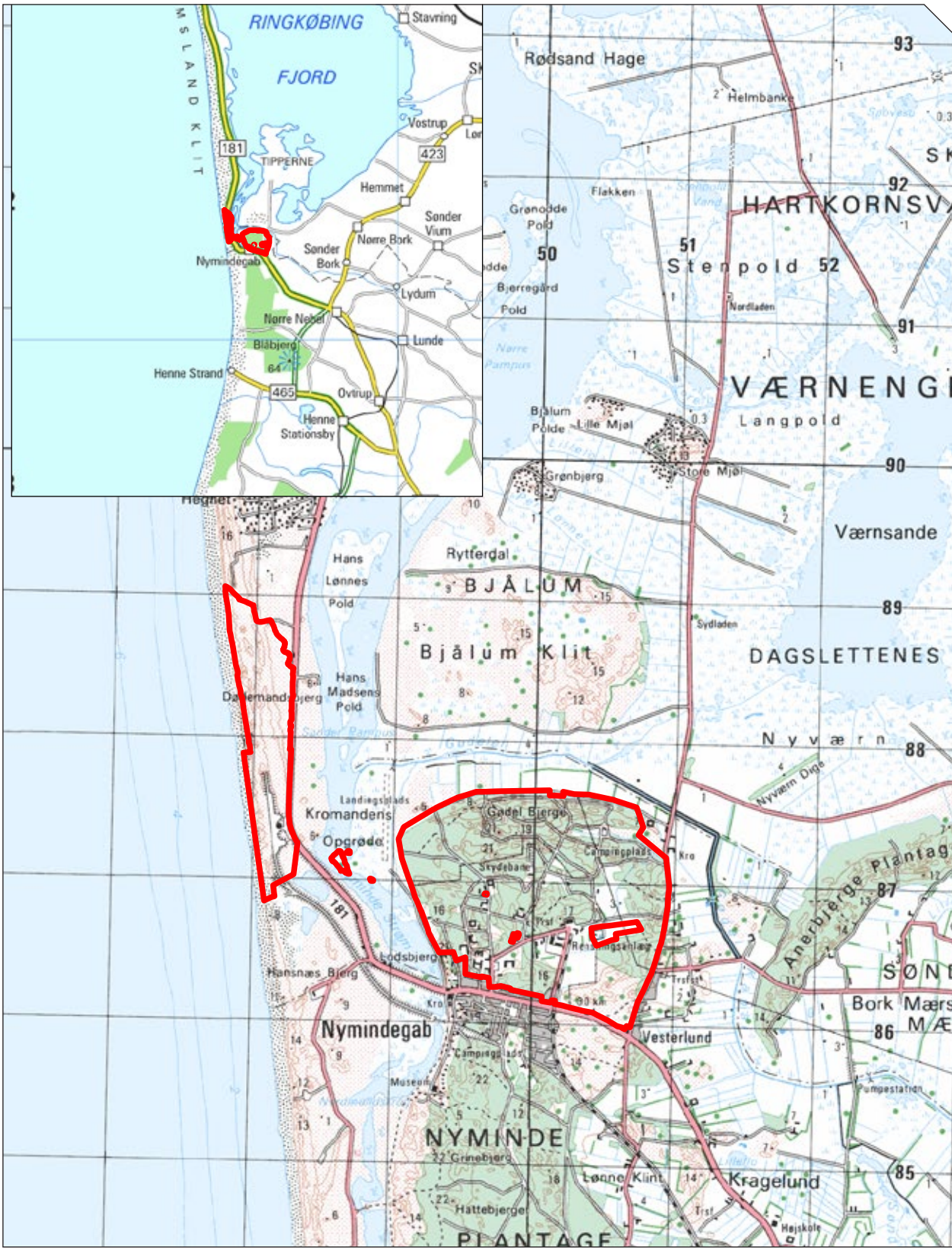
2.3 Natura 2000-tillæg for Nymindegablejrens arealer

I 2003 gennemførtes en drifts- og plejeplan for Nymindegablejren i et samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen og Nymindegablejren. Planen gælder for en 15-årig periode (2003-2018) og kan løbende ændres, såfremt der er behov for og enighed herom jf. planens afsnit 2.3.

Habitatområde nr. 62 er på 27.690 ha. Nymindegablejren, der udgør 295 ha, har et overlap på 58 ha med habitatområdet. På baggrund af, at drifts- og plejeplanen for Nymindegablejren er forholdsvist nyiværksat, er det besluttet at udarbejde nærværende tillæg til planen.

Formålet med tillægget er at supplere den eksisterende drifts- og plejeplan, så der opnås et tilstrækkeligt grundlag for Natura 2000-planlægningen. Ud over Natura 2000 indeholder tillægget planlægning til bekæmpelse af invasive arter på hele terrænet.

Tillægget gælder foreløbigt perioden 2012-2018 og vil blive evalueret og indarbejdet i en revision af den samlede plan i løbet af 2015. Det er udarbejdet af Forsvaret og er tilgået Varde kommune og Naturstyrelsen i resume, jf. Bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner.

Nymindegablejren, der er på 302 ha, er fordelt mellem øvelsesterrænet nord for Nymindegab by og skydeterrænet i Holmsland Klit.

3. MÅLSÆTNING

Dette afsnit beskriver indledningsvist Forsvarets generelle driftsmålsætninger, som overføres på de konkrete driftsmålsætninger for Nymindegablejren under særlig hensyn til Natura 2000-forpligtelserne. Disse har fungeret som et arbejdsredskab under tillæggets udarbejdelse og er i den færdige form bestemmende for den fremtidige drift og pleje af terrænet, der repræsenterer indsatsen for at nå Natura 2000-målene. Målsætningerne er opstillet og fordelt på en række strategiske, taktiske og operationelle mål indenfor emnerne militæranvendelse, naturbeskyttelse og publikumshensyn. Målene er indbyrdes forbundet fra det overordnede og langsigtede til det konkrete og kortsigtede.

3.1 Forsvarets generelle drifts- og plejemålsætninger

Målsætningen for driften af Forsvarets arealer er sammensat af mål for militær anvendelse, naturbeskyttelse og publikumshensyn. Disse forskelligartede mål er konkretiseret og prioriteret i drifts- og plejemålsætningerne for de enkelte terræner. De generelle og langsigtede drifts- og plejemålsætninger hidrører fra en række af Forsvaret Bygnings- og Etablissementstjenestes bestemmelser, der i planlægningsprocessen er udmøntet til arealspecifikke og kortsigtede drifts- og plejemålsætninger for de enkelte arealer.

3.1.1 Militær anvendelse

Arealerne på Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesterræner anvendes af alle militære enheder og øvrige myndigheder, der indgår i Totalforsvaret, til uddannelse, så enhederne kan nå de uddannelsesmål, som deres indsættelse kræver. Herunder kan der stilles arealer til rådighed for udenlandske enheder. Arealerne skal derfor fremstå så varierede som muligt, så de over tid indeholder de terræntyper, der er behov for til militære uddannelser.

3.1.2 Naturbeskyttelse

Terrænerne udgør i kraft af mange års ekstensiv drift og målrettet naturpleje nogle af de bedst bevarede

naturområder i Danmark. Mange terræner er helt eller delvist udpeget som naturarealer af international betydning med krav om en aktiv indsats for at sikre gunstig bevarelsesstatus for særligt udpegede naturtyper og arter, bl.a. gennem en indsats mod truslerne, herunder næringsstofberigelse, tilgroning, uhensigtsmæssig hydrologi og invasive arter. Hertil kommer, at der på alle terræner potentielt forekommer arter, der kræver særlig beskyttelse, fx odder, danske arter af flagermus, visse krybdyr- og paddearter samt insekt-arter. Yngle- og rastepladser for dyr og planter omfattet af Habitatdirektivets bilag II og IV er endvidere beskyttet ifølge Naturbeskyttelseslovens § 29 a og § 29 b. Ifølge Naturbeskyttelseslovens § 52 er offentlige myndigheder endvidere forpligtet til at sikre en god plejetilstand på en række beskyttede naturtyper på offentlige arealer. Forsvarets arealer rummer ydermere andre væsentlige samfundsmæssige værdier i form af fortidsminder og andre kulturspor, som skal beskyttes.

3.1.3 Publikumshensyn

Hovedparten af Forsvarets terræner er tilgængelige for civilt publikum, når arealerne ikke anvendes til militær uddannelse. De skal derfor kunne være rammen om gode oplevelser i forbindelse med såvel organiseret som uorganiseret brug. Publikums adgang skal kanaliseres

hensigtsmæssig i forhold til militære aktiviteter og faciliteter samt naturområder og arter, der kræver særlig beskyttelse mod forstyrrelser.

3.2 Konkrete drifts- og plejemålsætninger for Nymindegablejren

De kort- og langsigtede målsætninger for Natura 2000-indsatsen i Nymindegablejren er sammensat af en række strategiske, taktiske og operationelle mål. De strategiske mål udtrykker de langsigtede mål for den fremtidige drift. De taktiske mål tager udgangspunkt i den kommende planperiode og er kontrollerbare på periodeniveau. De operationelle mål udgør de mest handlingsorienterede mål, der i lighed med de taktiske mål også er kontrollerbare. I særdeleshed taktiske og

operationelle mål vil på sigt indgå i evalueringen af planlægningens målopfyldelse.

Samlet set tjener de taktiske mål til opfyldelse af de strategiske mål, ligesom de operationelle mål skal sikre opfyldelse af de taktiske mål. Ved hjælp af denne struktur er de strategiske, taktiske og operationelle mål sammenkoblede i nedenstående skemaer for at tydeliggøre den røde tråd gennem drifts- og plejeplanens dispositioner fra det overordnede til det konkrete niveau.

3.2.1 Militære mål

Det er et grundlæggende mål at bevare Nymindegablejren som et velfungerende uddannelsessted til skyde- og øvelsesformål med mindst de samme muligheder som i dag.

Strategisk	Taktisk	Operationel
Nymindegablejren, herunder den del, der er udlagt som Natura 2000-område, er et militært skydeterræn og bruges fortsat som sådant og udvikles til at opfylde Forsvarets uddannelsesmæssige behov på lang sigt. Nymindegablejren skal tilgodese en realistisk uddannelse af soldater og enheder under anvendelse af skarp ammunition inden for en realistisk grænse (ammunition, som ikke betyder behov for en urealistisk større sikkerhedszone), og som tillige er et supplement til Hærens skyde- og øvelsespladser. Nymindegab Skyde- og Øvelsesterræn sammenknyttes på aktivitetsbasis med Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn og Varde Øvelsesplads, så der skabes øvelsesmuligheder med realistisk dybde og bredde, og så fremrykning og logistisk støtte kan øves over store afstande og med relevans i forhold til aktuelle missionsområder. Nymindegab Skyde- og Øvelsesterræn er en ubetinget nødvendighed for Hjemmeværnets virke og en betinget forudsætning for Hærens og Flyvevåbnets uddannelse.	Nymindegablejrens rammer for typerne af nuværende aktiviteter skal som minimum bevares. Det gælder bl.a. grunduddannelse, funktions- og enhedsuddannelse samt feltøvelse; befalingsmands-, officers- og instruktøruddannelse; instruktions-, grund- og funktionsskydning for enkeltmand med håndvåben; uddannelse i brug af midlertidige og faste skydeanlæg og skydning på jord- og luftmål i såvel dagslys som i mørke.	Tillægget omfatter ikke operationelle militære mål.

3.2.2 Mål for naturbeskyttelse

Målene for naturbeskyttelse er affødt af bl.a. Natura 2000-planens bindende målsætning og retningslinjer for naturtyper og arter, hvor der på Nymindegablejrens area-
ler alene er fokus på klitnaturtyperne: Klithede, grå/grøn

klit og klitlavning. Målene opfyldes igennem naturpleje.
De taktiske og operationelle mål er grupperet i en ræk-
kestruktur, hvor inddelingen bygger på de projekter, der
kendetegner de operationelle mål. Dette er valgt for at
give et bedre overblik.

Strategisk	Taktisk	Operationel
Nymindegablejren bidrager i vi- dest muligt omfang til sikring af Natura 2000-område nr. 69 og Habitatområde nr. 62's økologiske integritet. Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus. For naturtyper og levesteder, der er vurderet til naturtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i areal og tilstand være stabil eller i fremgang. For naturtyper og arters leveste- der, der er vurderet til naturtil- standsklasse III-V og/eller ugun- stig prognose, skal udviklingen i natur/skovtilstand være i frem- gang, således at der opnås natur/ skovtilstand I-II og gunstig beva- ringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/ levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/ eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevarings- status.	2130 Grå/grøn klit: Prioriteres højt. 2130 Grå/grøn klit, 2140 Klit- hede og 2170 Klitlavning: Sikres en hensigtsmæssig drift og pleje.	Der iværksættes i 2013 slåning og efterfølgende forsøg med kultivering/slitage af forveddet op- vækst på arealerne med klitlavning (2 ha).
Invasive arter	Rynket rose bekæmpes intensivt i klitlavning (se ovenfor). Glansbladet hæg bekæmpes ved- varende i skydeterrænet. Invasive arter i øvelsesterrænet bekæmpes igennem aktiviteter under den gældende drifts- og plejeplan.	Rynket rose bekæmpes i skydeterrænet (58 ha) indenfor planperioden. Større planter af glansbladet hæg nedskæres og yngre planter rykkes op overalt i skydeterrænet (58 ha) senest 2018. Rydning undtaget eg på ca. 13 ha og konvertering af skov på ca. 1 ha i øvelsesterrænet senest 2018.
Skovarealerne på terrænet under- lægges naturnær skovdrift og lys- åbne naturtyper, herunder hede, overdrev og eng udvikles mod gunstig bevaringsstatus igennem naturpleje.	Drifts- og plejeplanen for Nyminde- gablejren revideres.	Revisionsarbejdet påbegyndes i 2014 og afsluttes i 2015.

3.2.3. Mål for publikumshensyn

Strategisk	Taktisk	Operationel
Nymindegablejrens naturarealer anvendes rekreativt som udflugts- mål og oplevelsessted for offent- ligheden under hensyn til militære og naturbeskyttelsesmæssige interesser.	Offentlig adgang til hele Nyminde- gablejren sikres efter nuværende regler. Publikumshensynet prioriteres igennem foldere og andet informa- tionsmateriale rettet mod besø- gende.	Der udgives publikumsfolder 2015.

4. STATUS

Dette afsnit giver bl.a. en status med hovedvægt på forhold, der har relevans for Natura 2000 i Nymindegablejren ved planperiodens start. Hovedvægten lægges på beskrivelse af tilstanden inden for den del af Natura 2000-området, der hører til Nymindegablejren, dvs. skydeterrænet i Holmsland Klit, dog således at der sker en afvejning af betydningen af dette i forhold til tilstanden i det øvrige Natura 2000-område.

Sporene fra det gamle jernbanebaserede kystbatteri er fortsat at se vest for Nymindegablejren.

Udarbejdelse af dette afsnit bygger på et bredt grundlag af data og information, herunder oplysninger fra den eksisterende drifts- og plejeplan for Nymindegablejren, Danmarks Miljødata, Miljøministeriets portal om vand- og naturplaner, samt Natura 2000-planen med tilhørende basisanalyser. Materialet er publiceret eller på anden måde offentligt tilgængeligt. Der henvises overordnet til drifts- og plejeplanen og i øvrigt til Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjenestes hjemmeside der kan findes via www.forsvaret.dk.

Nymindegablejren ligger ved den sydlige ende af Ringkøbing Fjord. Landskabet er klitpræget og opstået ved flyvesandsaflejringer efter sidste istid. Skydeterrænet i Holmsland Klit langs Vesterhavet er stærkt påvirket af vejr og vind og kendetegnes ved klitrækkerne med de hvide havklitter og de indenfor liggende grå klitter. Længere inde i landet, i Gødel Bjerger, ligger selve Nymindegablejren med Hjemmeværnsskolen som en lille selvstændig bebyggelse. Denne del af terrænet er stærkt præget af bevoksninger med bjergfyr, der spredes og

klarer sig godt under de magre jordbundsforhold, samt heder og slettearealer.

I 1800-tallet var Nymindegab et fiskerleje, som imidlertid mistede sin betydning, da udløbet fra Ringkøbing Fjord i 1931 blev flyttet til Hvide Sande. Selve lejren blev opført i årene 1941-42 som en del af det tyske kystforsvar og blev under krigen anvendt af tyske tropper. Syd for vejen til Nymindegab lå et kystbatteri baseret på 105 mm kanoner, der var monteret på jernbanevogne, der kunne køres i skjul i en udgravet slugt i klitterne og i stilling på et nord-sydgående jernbaneanlæg i klitterne langs kysten. Der kan fortsat ses tydelige spor af anlægget. Efter krigen overtog Indenrigsministeriet lejren, der efter kort tid som flygtningelejr blev indrettet som uddannelsessted for genopbygning af det danske forsvar. Da Hjemmeværnet i 1949 blev etableret, blev Hjemmeværnsskolen indpasset på stedet. Siden 1970 har

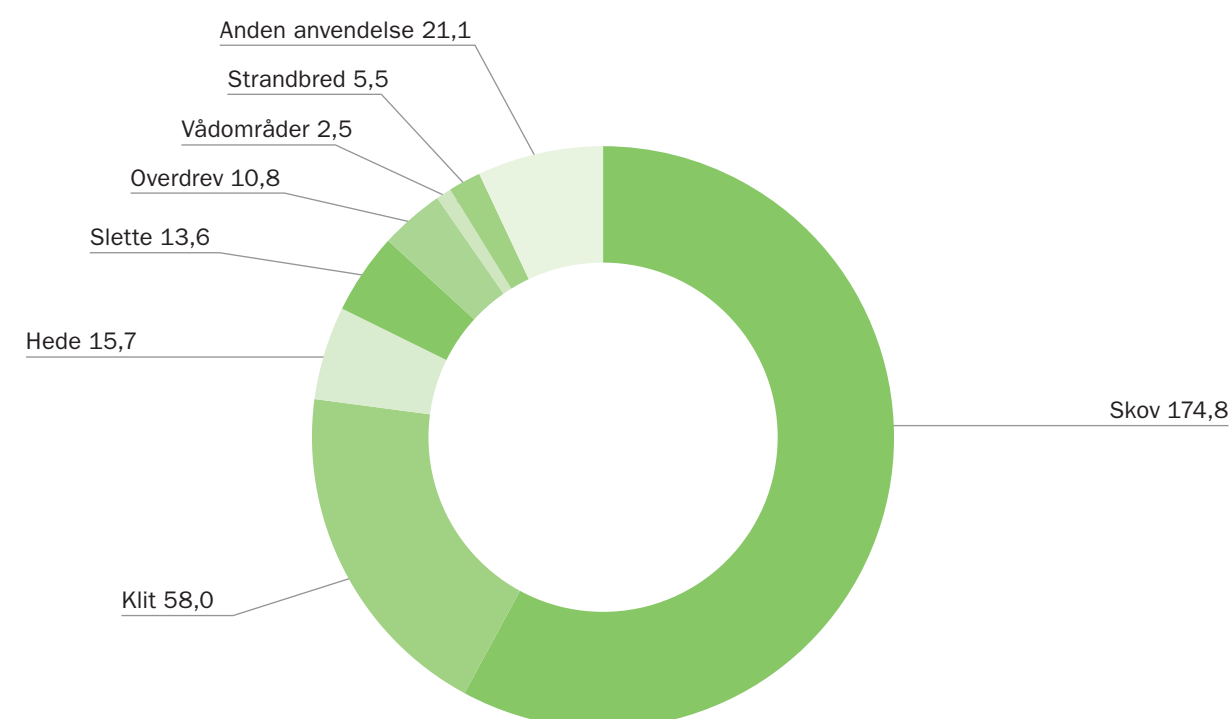
Hjemmeværnet varetaget administrationen og driften af lejr og terræn.

4.1. Ejendomsoversigt og kortgrundlag

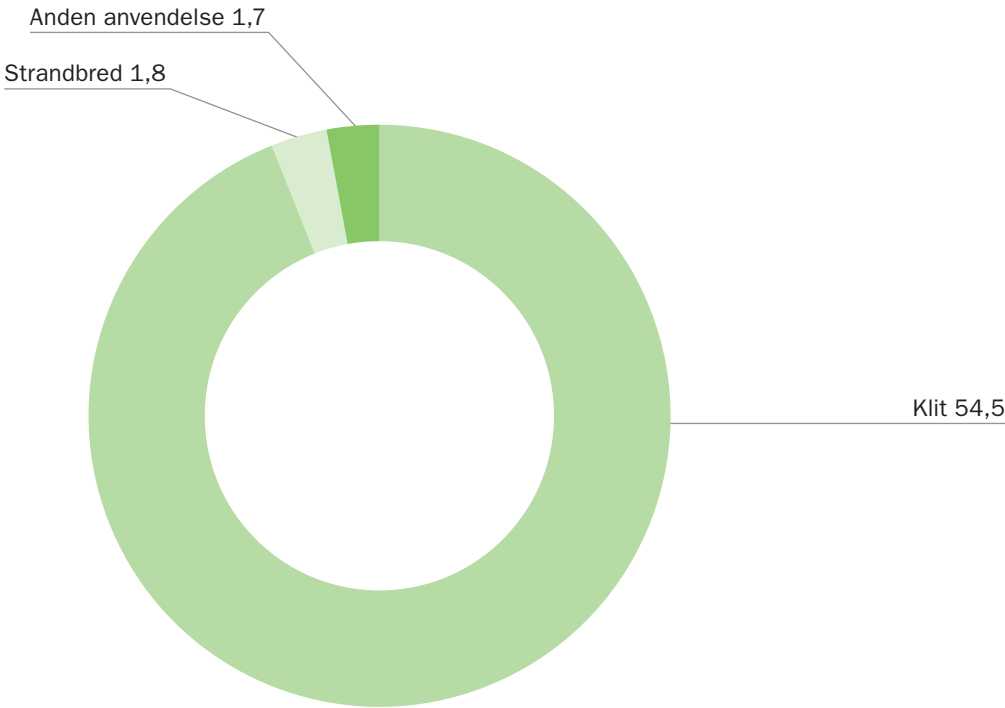
Ejendomsforhold på Nymindegablejren er grundlæggende beskrevet i drifts- og plejeplanen, og følgende er en opdatering i forhold til ændret matrikel- og arealanvendelse siden planens vedtagelse.

4.1.1 Arealanvendelse

Nymindegablejren er på 302 ha. Fordelingen på arealanvendelsestyper på hele terrænet og i den del, der udgør Natura 2000, fremgår af Figur 4-1 og Figur 4-2. Arealanvendelsen for Natura 2000-delen adskiller sig væsentligt fra arealanvendelsen for det samlede terræn. Det samlede terræn er stærkt skovpræget, og rummer et stort areal til lejrområdet, mens Natura 2000-delen i hovedtræk er klit og strandbred.

Figur 4-1. Arealanvendelse på hele Nymindegablejren (302 ha). Under "Anden anvendelse" henføres lejrområdet, anlæg, veje m.v. Tallene angiver ha.

Figur 4-2. Arealanvendelse for den del af terrænet (skydeterrænet), der indgår i Natura 2000 (58 ha).

4.1.2 Kortgrundlag og -materiale

Al kortmateriale foreligger centralt og lokalt hos Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjeneste i digital form og opdateres løbende. Dette materiale ligger til grund for udarbejdelse af de kort, der følger plantillægget både som indstik i den trykte version og som bilag til den elektroniske version af tillægget. Der er tale om to korttyper; et grundkort og et aktivitetskort (kortbilag 1 + 2). Grundkortet viser status for arealanvendelsen på plantidspunktet (2011). I princippet medtages her alt af betydning for drifts- og plejeplanlægningen, herunder administrative bindinger i form udpegninger, fredninger etc. Dette kort anvendes som grundlag for aktivitetskortet, der angiver

de delområder, hvor der iværksættes konkrete tiltag. Aktivitetskortet er parallelt til aktivitetsafsnittet (Kapitel 7) udarbejdet for alle planlagte aktiviteter på terrænet, herunder også de, der hidrører fra den overordnede drifts- og plejeplan. Kortene er forsynet med signaturforklaring samt en angivelse af målestoksforholdet.

4.2 Lovmæssige bindinger og udpegninger

Drifts- og plejeplaner gennemgår alle lovæssige rammer for planlægningen på de enkelte terræner. Nærværende tillæg baseres primært på de forskrifter, der har direkte reference til Natura 2000-planlægningen. De er gennemgået summarisk i Tabel 4-1.

Forskrift	Bindinger i resume
Ramsarkonventionen (1971)	Tilknyttede lande udpeger vådområder af international betydning (Artikel 2).
EF-Fuglebeskyttelsesdirektivet (79/409 EØF).	Medlemsstater udlægger særligt beskyttede områder for fugle arter på Bilag I (Artikel 4.1) og trækfugle (Artikel 4.2).
EU-Habitatdirektivet (92/43 EØF)	Medlemsstater opretter særlige bevaringsområder for naturtyper (Bilag I) og arter (Bilag II) (Artikel 3). Medlemsstater træffer passende foranstaltninger for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne i de særlige bevaringsområder samt forstyrrelser af de arter, for hvilke områderne er udpeget, for så vidt disse forstyrrelser har betydelige konsekvenser for dette direktivs målsætninger (Artikel 6.2). Planer eller projekter, der kan påvirke et bevaringsområde væsentligt, skal vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne (Artikel 6.3). Medlemsstater sikrer streng beskyttelse for visse arter (Bilag IV) (Artikel 12).
Lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder (Miljømålsloven LBK nr. 932 af 24/09/2009).	Miljøministeren udpeger og iværksætter planlægning for ovennævnte områder, samlet benævnt Natura 2000.
Bekendtgørelse om udpegnings- og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter ("Habitatbekendtgørelsen", Bek. nr. 408 af 01/05/2007)	Bevaringsmålsætningen for Natura 2000-områderne er at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, områderne er udpeget for. 246 områder i Danmark udgør Natura 2000. I Danmark er 60 naturtyper, 84 fugle- og 35 øvrige dyrearter samt 12 plantearter relevante for udpegningsgrundlaget af Natura 2000. 36 dyrearter samt 7 plantearter (Bilag IV) sikres streng beskyttelse. Nymindegablejren indgår i Natura 2000-område nr. 69: Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen, herunder Habitatområde nr. 62 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen, der som udpegningsgrundlag har 17 naturtyper og 7 arter, heraf 6 fiskearter og 1 planteart, samt Fuglebeskyttelsesområde nr. 43 Ringkøbing Fjord, men for sidstnævntes vedkommende med så ubetydeligt et areal (ca. 1 ha), at det ikke inddrages i nærværende plantillæg. Nymindegablejren bidrager med betydelige arealer med naturtyperne grå/grøn klit, klithede og klitlavning.
Bekendtgørelse om administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter for så vidt angår Forsvarets aktiviteter (Bek. nr. 1458 af 14/12/2010).	Bekendtgørelsen pålægger jf. Habitatdirektivets Artikel 6 Forsvaret at træffe passende foranstaltninger med henblik på at undgå forringelse af beskyttede naturtyper og levesteder for arter samt sikre konsekvensvurdering af nye eller ændrede planer og projekter, der ikke i medfør af anden lovgivning er underlagt krav om forudgående tilladelse og vurdering af aktiviteten.

Tabel 4-1. Lovgivning og bindinger, der ligger til grund for Natura 2000-planlægningen.

4.3 Militæranvendelse

Nymindegablejren anvendes til en række af Hjemmeværnets uddannelser, herunder:

- Grunduddannelse omfattende felttjeneste og skydning.
- Befalingsmands-, officers- og instruktøruddannelse.

- Instruktions-, grund- og funktionsskydning for enkeltmand på håndvåben.
- Uddannelse i brug af midlertidige og faste skydeanlæg.
- Skydning på jord- og luftmål i dagslys og mørke.
- Enheds- og samvirkeskydning af mindst delingsværdi.

Hertil kommer, at hæren anvender terrænet til ud-dannelse og skydning med mindre enheder. Terrænet anvendes af såvel operative myndigheder som skoler. Nymindegablejren er en vigtig del af akse Oksbøl-Varde-Nymindegab, hvor det hovedsageligt anvendes til opstilling af faglige led. Desuden afholdes skydeaktiviteter af politi og civile foreninger.

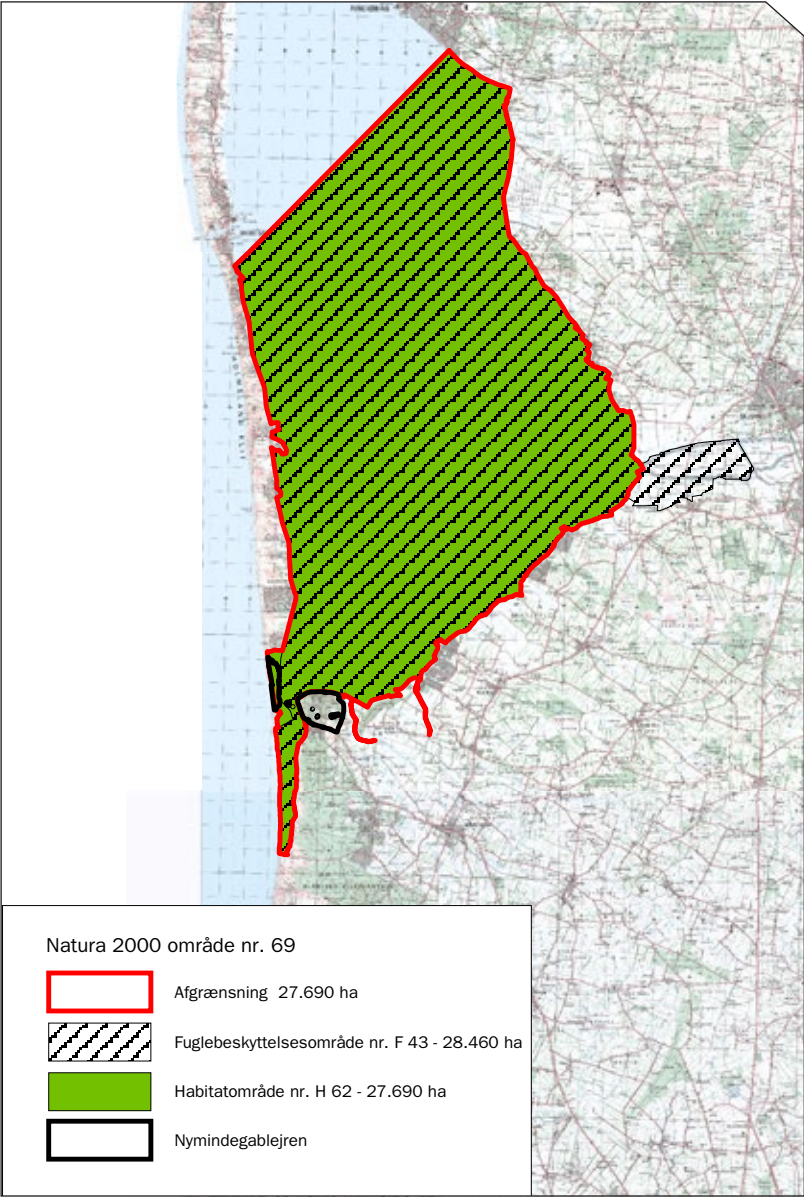
4.4 Naturbeskyttelse

Dette afsnit omhandler kun de emner, der er centrale for tillægget, dvs. forhold vedrørende Natura 2000 samt

invasive arter. Med hensyn til en nærmere beskrivelse af øvrige aspekter af naturbeskyttelsen og naturværdierne på Nymindegablejren henvises til drifts- og plejeplanen.

4.4.1 Natura 2000

Habitatområde nr. 62 og Nymindegablejren overlapper geografisk i skydeterrænet i Holmsland Klit (se Figur 4-3). Der er tale om et overlapsareal på 58,0 ha, hvilket udgør ca. en femtedel af det samlede terræn, mens det udgør en meget ringe arealandel af Habitatområdet. I det følgende beskrives summarisk hele Natura 2000-områ-

Figur 4-3. Kortskitse over Nymindegablejrens placering i forhold til Natura 2000-området og det underliggende habitat- og fuglebeskyttelsesområde.

det, herunder naturtyper og arter, og mere detaljeret den del, som er repræsenteret på Nymindegablejren, og som har relevans for en indsats på terrænet.

4.4.1.1 Natura 2000-området

Natura 2000-området og dets naturindhold er nærmere beskrevet i Natura 2000-planen (Miljøministeriet 2011) og tilhørende dokumenter (basisanalyse m.v.), der beskriver områdets naturværdier med fokus på de udpegede naturtyper og arter, deres tilstand, bevaringsstatus, trusler m.v. Tilstand skal opfattes som en beskrivelse af det aktuelle naturindhold. Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod et udtryk for, hvordan tilstanden vil være i fremtiden, hvis der ikke sker ændringer i udnyttelsen og de eksisterende trusler. Bevaringsstatus er således en prognose for arternes og naturtypernes udviklingsretning. Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt ud fra deres natur/skovtilstand og de aktuelle trusler og inddeles i gunstig eller ugunstig prognose. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. For ikke-kortlagte naturtyper og alle arter er prognosen baseret på den bedste, tilgængelige viden. Her benyttes begreberne vurderet gunstig, vurderet ugunstig og ukendt prognose. Trusler er at opfatte som de forhold, der forhindrer naturtyper og arter i at opretholde eller udvikle sig i retning af en gunstig bevarelsesstatus.

Habitatområdet udgør 27.960 ha. Det består af Ringkøbing Fjord, omgivet af store strandengsarealer, især ved Værnengene og Tipperne, der danner en halvø ud i den sydlige ende af fjorden. Her er landskabet fladt med talrige småsøer og enge, der er gennemskåret af render og grøfter. På den østlige side af Tipperne findes lavvandede vader. På fjordens østside har Skjern Å sit udløb. Fjorden har forbindelse til Vesterhavet gennem sluser ved Hvide Sande. I habitatområdets sydvestlige ende på Holmsland Klit forekommer klitarealer helt ud til Vesterhavet.

4.4.1.2 Udpegningsgrundlaget

Habitatområdet har følgende udpegningsgrundlag.

Naturtyper: Flodmunding (1130), Lagune (1150), Strandeng (1330), Forklit (2110), Hvid klit (2120), Grå/grøn klit (2130), Klithede (2140), Havtornklit (2160), Grårisklit (2170), Klitlavning (2190), Kransådalge-sø (3140), Næringsrig sø (3150), Brunvandet sø (3160), Vandløb (3260), Tør hede (4030), Tørvelavning (7150), Riggær (7230)

Arter: Havlampret (1095), Flodlampret (1099), Majsild (1102), Stavsild (1103), Laks (1106), Odder (1355), Vandranke (1831)

Tabel 4-3 angiver den del af udpegningsgrundlaget, der er repræsenteret og kortlagt på Nymindegablejrens areal. Figur 4-4 viser tilstanden for de tre naturtyper, og Figur 4-5 angiver tilsvarende deres geografiske udbredelse. Ingen af habitatområdets udpegede arter har relevans for forvaltningen på Nymindegablejrens arealer.

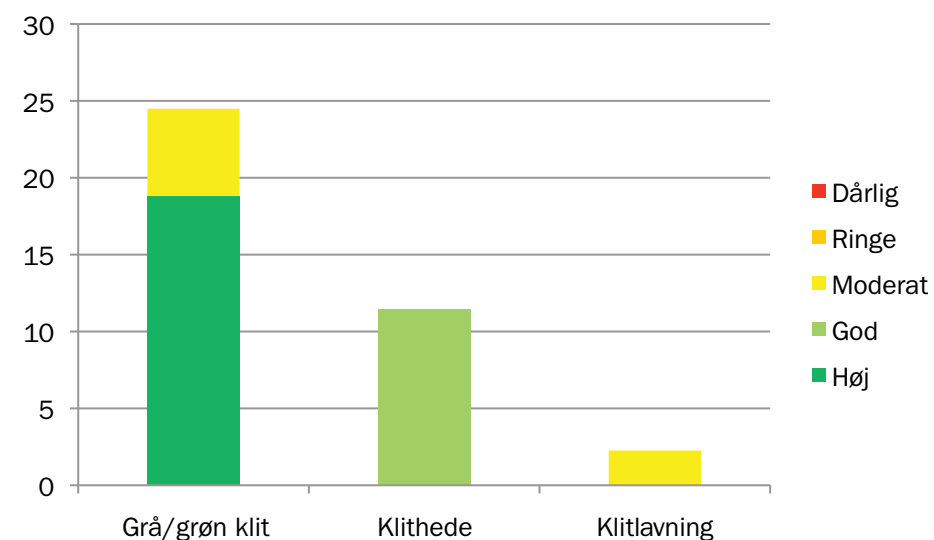
Nummer	Navn	Kortlagt areal (ha) i H62	Kortlagt areal i Nymindegablejren
2130	Grå/grøn klit	256,8	24,5
2140	Klithede	248,4	11,2
2190	Klitlavning	73,8	2,3

Tabel 4-3. Naturtyper, der udgør udpegningsgrundlaget for Habitatområde nr. 62, og som er kortlagt i Nymindegablejren (skydeterrænet langs havet). Data stammer fra Natura 2000-planen og tilhørende dokumentation, herunder basisanalysen.

4.4.1.3 Tilstand

Naturtyperne er i forbindelse med kortlægningen forsøgt tilstandsvurderet. For så vidt angår de naturtyper, der er repræsenteret på Nymindegablejren, fremgår tilstandsvurderingen af Figur 4-4. Den geografiske udbredelse ses af Figur 4-5. Det fremgår, at tilstanden altoverve-

jende er "høj" (I), hvilket gælder for størstedelen af grå/grøn klit, eller "god" (klasse II), hvilket gælder hele arealet med klithede. For ca. 6 ha grå/grøn klit samt for hele arealet med klitlavning er tilstanden moderat (III), hvilket især skyldes, at artsindekset ligger lavt, hvorimod strukturindekset for store dele af arealet er tilfredsstillende.

Figur 4-4. Tilstanden for de tre naturtyper i Nymindegab Skydeterræn baseret på tilstandsvurderingen i Natura 2000-planen.

4.4.1.4 Prognose

Der er følgende prognose for de udpegede naturtyper og arter, som forekommer på Nymindegablejren.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- Klitnaturtyperne, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet på det kortlagte areal. Der er tillige problemer med tilgroning og invasive arter.

4.4.1.5 Trusler

Truslerne for områdets natur er overordnet set næringsstofbelastning, der påvirker de næringsfattige naturtyper. Ydermere er invasive arter, særligt rynket rose, en betydelig trussel for særligt klitlavningerne, hvor også hjemmehørende arter som havtorn og pil er stærkt domi-

nerende. Næringsstoffer og tilgroningen er de betydeligste årsager til en relativt ringe artstilstand.

4.4.1.6 De vigtigste Natura 2000-temaer i Nymindegab Skydeterræn

I forhold til en indsats for at nå Natura 2000-målene på skydeterrænet er de vigtigste temaer:

Grå/grøn klit har et mere eller mindre lukket dække af græsser og urter, ofte med partier af enårige arter, mosser og laver. Kalkindholdet i jorden kan variere meget, alt efter alder og udvaskning af klitterne. Naturtypen omfatter både grå klit og grønsværklit og kan indgå i mosaikvegetationer med andre klittyper, bl.a. krat i klitter og fugtige klitlavninger. Grønsværklitten er ikke så udva-

Figur 4-5. Tilstandsklasser (gul = moderat, lysegrøn = god og mørkegrøn = høj ("trafiklysvurdering")), for naturtyper, som er tilstandsvurderet i Nymindegablejrens del af Natura 2000-område nr. 69. DDO®, Copyright COWI.

sket og sur som den grå klit og har det højeste antal arter. Hovedudbredelsen findes langs den jyske vestkyst. Typiske plantearter er blød hejre, sandstar, sandskæg, hejrenæb, gul snerre, fåresvingel, blød storkenæb, alm. kællingetand, markbynke, alm. pimpinelle, engelskgræs og en række arter af mos og laver. Naturtilstanden for grå/grøn klit er tilsvarende alt overvejende høj (ca. 75 %), mens resten vurderes som moderat. De væsentligste trusler mod grå/grøn er atmosfærisk næringsstofftilførsel, og prognosen er ugunstig.

Klitheden karakteriseres ved lave og jævne klitter og en vegetation domineret af revling, lyng og andre dværgbuske. Sandet er kalkfattigt grundet lang tids udvaskning. Naturtypen findes hovedsageligt langs Jyllands nord- og vestkyst. Typiske plantearter er sandstar, revling, farvevisse, klitvintergrøn, hedelyng, klokkelyng, alm. engelsød, alm. kællingetand, bølget bunke, sandhjælme og smalbladet høgeurt. Klitheden er udbredt i den nordlige og sydlige del af terrænet og er vurderet til god. De

væsentligste trusler mod klitheden er atmosfærisk næringsstofftilførsel. Prognosen er ugunstig.

Naturtypen klitlavning er meget varieret og særegen og omfatter en række forskellige undertyper såsom klitsøer, rørsumpe i klitlavninger, fugtige græs- og sivbevoksede områder og kær. De typiske arter er vandplanter i klitsøer, fx kransnålalger, hestehale og vandaks og i rørsumpen fx tagrør, strandkogleaks og andre store halvgræsser. På fugtigt sand findes tudsesiv, tusindgyldenarter, søpryd og vandnavle, og i kær rig- og fattigkærsurter og græsser samt gråris og evt. rosmarinpil. I lidt tørrere klitlavninger ses mest eng- og overdrevarsarter samt gråris. Klitlavningerne i Nymindegab Skydeterræn findes i den nordlige del, hvor den har forbindelse med et større areal uden for terrænet. Hele arealet er vurderet til moderat tilstand, og det er artsindekset, der trækker vurderingen ned. De væsentligste trusler mod klitlavningerne er atmosfærisk næringsstofftilførsel og dominans af invasive arter, særligt hybenrose. Prognosen er ugunstig.

Karakteristisk plantesamfund i klithede med revling, hedelyng og hjælme.

4.4.1.7 Invasive plantearter

Det væsentligste tema vedrørende invasive plantearter er rynket rose i klitterne, men glansbladet hæg forekommer også. Særligt i klitlavningerne er rynket rose problematisk. Der er ikke foretaget en detaljeret kortlægning

af udbredelsen, men der findes adskillige større bestande, og det vurderes, at forekomsterne vil øges i udbredelse. Rynket rose, men også hjemmehørende arter som havtorn og pil, er i kombination med næringsstofftilførslen den væsentligste trussel mod naturtyperne.

Særligt klitlavningerne er stærkt domineret af rynket rose.

4.5 Publikumshensyn

Nymindegablejren kan anvendes af lokale og udefrakommende besøgende både i form af uorganiseret brug under de generelle regler for offentlig adgang og til mere organiserede aktiviteter.

4.5.1 Offentlig adgang

Grundreglen er, som på Forsvarets øvrige terræner, at offentlighedens adgang skal tilgodeses, når hensynet til sikkerhed samt uddannelses- og øvelsesvirksomhed tillader det. Det betyder, at når der ikke foregår

militær aktivitet på arealerne (typisk weekender, aftener og lignende), vil arealet være åbent for publikum efter de retningslinjer, der fremgår af drifts- og plejeplanen og ordensreglementet, der er placeret ved indfaldsveje til terrænet. Der er således adgang til hele terrænet, men i henhold til reglerne kun når der ikke er øvelsesaktiviteter. Når der er aktiviteter, er de røde ballonkugler hejst og stranden vil være afspærret med sikkerheds- og afspærringspersonel. Ved nataktiviteter vil advarselsskilte og ballonmaster være forsynet med rødt lys.

Ballonkuglen er hejst, og terrænet er lukket for publikum. I baggrunden ses et eksempel på landskabsdynamik, hvor sandet bryder igennem klitvegetationen.

4.5.2 Formidling

Oplysninger om hvornår og eventuelt hvilke dele af terrænet, der er lukket på grund af øvelsesaktivitet vil som udgangspunkt fremgå af opstillede informationsposter. Informationsposterne opstilles ved indfaldsveje til øvelsespladsen og indeholder – foruden oplysninger om aktiviteternes karakter og varighed – oplysninger om reglerne for offentlighedens færdsel samt et oversigtskort over terrænet. Opmærksomheden henledes dog på at pludseligt opståede øvelsesbehov – og dermed ændringer i adgangsmulighederne – ikke vil fremgå af aktivitetsoversigten, og Forsvaret anbefaler derfor, at publikum forudgående altid orienterer sig hos Nymindegablejren. Skiltningen på terrænet opdateres i henhold til Forsvarets interne bestemmelser herom.

4.5.3 Organiseret brug

Aktiviteter ud over de generelle muligheder for offentlig adgang styres af den lokale administration. Der henvises her til Nymindegablejren og Lokalstøtteelementet på stedet.

Anvisninger for publikum fremgår på dansk, engelsk og tysk.

5. ANALYSE

Dette afsnit indeholder en emneopdelt diskussion af, hvordan indsatsprogrammet for Natura 2000-planperioden på en hensigtsmæssig og velafvejede måde kan tilgodese de opstillede målsætninger samt en prioritering af ressourcer i forhold til en indsats mod de trusler, der er identificeret for naturtyper og arter. Det indledes med en evaluering af betydningen af indsatsen under drifts- og plejeplanen.

5.1 Evaluering af gennemført og igangværende plejes betydning for Natura 2000

Opfyldelse af en række af de målsætninger, der opstilles i Natura 2000-planlægningen, er igangsat via den foreliggende drifts- og plejeplan. Planen er udmøntet i en række retningslinjer, der retter sig mod pleje af lysåbne arealer, skovarealer og vådområder samt bekæmpelse af invasive arter. Planen omhandler desuden retningslinjer for offentlig adgang.

Vedrørende Natura 2000-bindingerne er det først og fremmest retningslinjerne for pleje af lysåbne arealer, der har betydning. Konkret for klitnaturtyperne i skydeterrænet er drifts- og plejeplanen imidlertid ikke specifik og der er ikke fastsat afdelingsspecifikke retningslinjer, men givet mere generelle anvisninger til bekæmpelse af rynket rose, hvor arten findes. Der er ikke iværksat konkret bekæmpelse af de invasive arter i klitterne. Det må således konkluderes, at der ikke med den foreliggende drifts- og plejeplan for perioden 2003-2018 er fastsat konkrete tiltag, der opfylder forpligtelserne i forhold til Natura 2000.

5.2 Analyse af ny indsats

Der henvises her til udpegningsgrundlaget og trusselsvurderinger. På basis heraf synes der at være følgende temaer, der kræver en særlig analyse, når det gælder Nymindegablejrens bidrag til målopfyldelsen:

5.2.1 Næringsstofdeposition

Næringsstofdeposition er en omfattende trussel for alle næringsfattige naturtyper i området, herunder ikke mindst klitterne. Da tilførslen imidlertid kommer i form af diffus, luftbåret kvælstof, er der ikke konkrete virkemidler, som Nymindegablejren kan iværksætte for at imødegå truslen. Temaet må håndteres mere generelt igennem national lovgivning og andre tiltag, der kan iværksættes i forhold til at reducere næringsstofflørsel til naturen.

5.2.2 Invasive arter m.v.

Der er konstateret en række arter af invasive plantearter på Nymindegablejrens areal. I skydeterrænet er det frem for alt rynket rose, der udgør problemet, mens det i øvelsesterrænet i særlig grad er bjergfyr og andre nåletræsarter, der dominerer og udkonkurrerer hjemmehørende arter. Forebyggelse og bekæmpelse af invasive plantearter er overordnet reguleret igennem Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjeneste bestemmelse om forebyggelse og bekæmpelse af invasive arter (FBE, 2011e) og udmøntes på det enkelte terræn igennem drifts- og plejeplanerne. Den eksisterende drifts- og plejeplan for Nymindegablejren foreskriver generel bekæmpelse af rynket rose på Holmsland Klit og udenfor bebyggede områder i terrænet omkring Nymindegablejren, men det vurderes, at den foreskrevne indsats skal gøres mere specifik og målrettet, før den er tilstrækkelig i forhold til Natura 2000-målopfyldelsen.

Bekæmpelse af rynket rose i skydeterrænet er alene et metode- og ressourcespørgsmål og modstrider ikke den militære anvendelse. Generelt er rynket rose vanskelig at bekæmpe, når den først har etableret sig. I små lokale bestande på få kvadratmeter, kan den udryddes effektivt ved manuel opgravning. Men de fleste steder i skydeterrænet rynket rose meget udbredt og en generel bekæmpelse synes ikke realistisk. Gentagen slåning eller nedskæring med buskrydder kan holde planten i ave, men for helt at udrydde den, skal rodnettet ødelægges. Kultivering eller opgravning er en væsentlig forstyrrelse i den sårbare natur. På den anden side er der stor mangel på landskabsdynamik, og en forsøgsmæssig mekanisk bekæmpelse af rynket rose, hvor rodnettet søges ødelagt, vil blive gennemført som en del af plantillægget.

Med hensyn til bekæmpelse af invasive arter i øvelsesterrænet er der igennem drifts- og plejeplanen besluttet og på en række arealer gennemført en konkret indsats, der primært består i rydning af træopvækst, hvor eg dog efterlades, således at arealerne med tiden udvikler sig til skov med eg som hovedtræart. Dette er planlagt og delvist gennemført for ca. 13 ha. Forsvaret vurderer, at en mere omfattende indsats er påkrævet, hvilket dels skal ses i relation til naturtilstanden på øvelsesterrænet

og nogle af de der forekommende dansk beskyttede naturtyper først og fremmest hede, og dels i forhold til forebyggelse af spredning af fx glasbladet hæg til naboarealer, herunder Natura 2000-området. Hæg spredes med fugle, og en langsigtet forebyggelse af spredning til fx Holmsland Klit tilsiger en intensiv bekæmpelse i øvelsesterrænet, hvor hæg er vidt udbredt. Imidlertid er bekæmpelse af glansbladet hæg og andre invasive arter bundet meget tæt sammen med den generelle naturpleje på terrænet, herunder især skovplanlægningen, og en effektiv indsats skønnes derfor kun at kunne realiseres i forbindelse med en revision af den samlede drifts- og plejeplan. Det er derfor besluttet, at drifts- og plejeplanen for Nymindegablejren, der egentlig løber frem til 2018, revideres, således at den samlede forvaltning af terrænet, herunder både Natura 2000 og en samlet effektiv bekæmpelse af invasive arter på hele terrænet, fremskyndes, hvorved en ny plan kan foreligge i senest i 2015.

Der er i øvelsesterrænet et enkelt sted med en lille bestand af kæmpe-bjørneklo, som imidlertid er effektivt bekæmpet ved rodstikning. Der er fokus på dette, og det vurderes ikke at denne invasive art udgør noget egentligt problem i området.

Tilgroning ses ofte mest udbredt, hvor der er fugtighed og læ.

6. MODELLER

Dette afsnit giver en konkret beskrivelse af de typiske behandlingsmodeller, der planlægges for Nymindegablejren med henblik på at tilgodese den konkrete målsætning, der er opstillet i planen. Modellerne giver baggrunden for de aktiviteter, der opstilles i næste afsnit, og kan ansues som en værktøjskasse. Rammerne og vilkårene for tiltagene er i en række tilfælde beskrevet i Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjenestes generelle retningslinjer for arealdrift og -pleje. Der henvises til disse.

Mange aktiviteter går igen fra areal til areal, og i øvrigt fra terræn til terræn. Derfor er det hensigtsmæssigt at samle de overordnede beskrivelser af identiske typer af aktiviteter, også kaldet "modeller". Samlet fungerer modellerne således som en værktøjskasse for beskrivelsen af de konkrete aktiviteter, der fremgår af det følgende afsnit og som henfører aktivitetstyperne til de enkelte delarealer. Her er det i nogle tilfælde tilstrækkeligt alene at henvise til en model, men i de fleste tilfælde suppleres med en yderligere beskrivelse af aktiviteten på den konkrete lokalitet. I en række tilfælde er tiltagene på den enkelte areal dog så individuelle, at det ikke er fundet hensigtsmæssigt at udarbejde en egentlig model. Her vil aktiviteten beskrives specifikt, i visse tilfælde med reference til en separat projektbeskrivelse.

Ud over de aktiviteter, der kan overføres til et delareal, findes der generelle regelsæt og tiltag, som skal efterleves og gennemføres i planperioden. Det gælder fx regler for jagt og fiskeri, for administrative forhold, såsom opdatering af kort- og informationsmaterialer og kortlægning af arealanvendelse. Heller ikke her er udarbejdet egentlige modeller. Forholdene er beskrevet under særlige overskrifter i aktivitetsafsnittet (Kapitel 7).

Forsvaret har vedtaget en række generelle retningslinjer for arealdrift og -pleje formuleret som bestemmelser. Materialet er retningsgivende for de opstillede aktivitetsmodeller, og en række af bestemmelsernes forskrifter er

overført til modellerne og ligeledes til de generelle regelsæt, der er opstillet for Nymindegablejren. For yderligere oplysninger henvises til de enkelte bestemmelser (FBE, 2011a-g).

Alle bestemmelser er at finde på www.forsvaret.dk.

6.1 Lysåben natur

På tværs af de enkelte bestemmelser gælder grundregler for anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler samt gødning. Generelt anvendes der ikke kemiske bekæmpelsesmidler til bekæmpelse af eksempelvis insekter og gnavere samt ukrudtsmidler. Dog undtages målrettet og planlagt bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo. Brug af gødning holdes på et absolut minimum.

En række aktiviteter kan kræve myndighedstilladelse forud for gennemførelse. Hovedreglen er, at ethvert tiltag, der ikke regelmæssigt og igennem en årrække lovligt har været gennemført på et areal, kræver enten anmeldelse til eller tilladelse hos myndighederne. Emnet er uddybet under beskrivelsen af de enkelte aktivitetsmodeller. For arealer, hvor der er indgået særlige driftsaftaler (MVJ mv.) eller modtages tilskud (enkeltbetaling mv.), gælder særlige regler.

6.1.1 Rydning

Rydning kan iværksættes på alle lysåbne naturtyper, der er tilgroet eller er under tilgroning med træagtig opvækst

Rydning af træopvækst med specialudviklet materiel

> 10 cm i diameter. Særligt heder, græsland og moser og mange landskabselementer fx fortidsminder plejes ved rydning. Fældning af plantede skovbevoksninger med efterfølgende konvertering til lysåbne naturtyper betragtes i denne forbindelse også som rydning.

Rydningens gennemførelse afhænger af tilgroningens karakter. Hvor tilgroningen er massiv, vil der være behov for en relativt omfattende førstegangspleje, der kan muliggøre efterfølgende løbende vedligeholdelse ved eksempelvis slåning, afgræsning og afbrænding. Tiltagene kan udføres såvel motormanuelt som maskinelt afhængig af situationen. Rydningen kan gennemføres som en total rydning, hvor i princippet al opvækst nedskæres og fjernes. Af hensyn til blandt andet militæranvendelse, landskabsæstetik samt større pattedyr og fugle kan rydningen undertiden gennemføres som en delvis rydning, hvor der efterlades enkelte eller grupper af træer og buske. Rydningens ønskede karakter indgår for de enkelte rydningsprojekter i aktivitetsbeskrivelserne. På beskyttede naturarealer skal det nedskårne materiale fjernes fra arealerne.

For at imødegå beskadigelser af dyrenes yngle- og rastemråder må en række skovaktiviteter, herunder ryd-

ning, ikke finde sted i perioden 15. april til 15. juli. Kun i tilfælde, hvor aktiviteterne er nødvendige af hensyn til militære behov, kan dette fraviges.

Træer med reder må så vidt muligt ikke fældes eller ødelægges uden for de ovennævnte tidspunkter. Sammen med redetræet beskyttes i så fald et nødvendigt antal nabotræer. For en række fuglearter gælder der specifikt:

- Kolonirugende fugles redetræer må ikke fældes i perioden 1. februar til 31. juli.
- Rovfugle og ugles redetræer må ikke fældes i perioden 1. februar til 31. august.
- Redetræer for ørne, sort stork og rød glente må ikke fældes.
- Digesvalereder må ikke ødelægges i perioden 1. april til 31. august.

Rydning medfører oftest en ændring af naturtilstanden og må på beskyttede naturarealer som udgangspunkt ikke udføres uden dispensation fra den relevante myndighed (typisk kommunen). For fredskovspligtige arealer kan der også kræves dispensation, hvis ikke skovlovens generelle muligheder for etablering af nye åbne naturarealer kan finde anvendelse.

6.1.2 Slåning

Slåning er velegnet til vedligeholdende pleje på hede, græsland og strandenge samt brandbælter og vildtagre, hvor eventuel træagtig opvækst begrænser sig til < 10 cm (diameter). Slåning gør i en række tilfælde øvelsesaktiviteter lettere at gennemføre og kan endvidere anvendes som forberedelse til afbrænding og lette styringen heraf.

Slåning foretages maskinelt. Ved slåning af græsarealer og lignende skal der sigtes mod en mosaikstruktur, hvor slåede og ikke-slåede arealer indgår. Risikoen for at dræbe vildt skal minimeres ved fx forudgående bortskræmning eller langsom fremkørehastighed og større græsarealer slås cirkulært fra markcentrum mod kanten. Afslået lyng skal fjernes fra arealerne og det tilstræbes ligeledes, at afslået græs bortskaffes. En variant af slåning er høslæt, hvor afslået græs tørres eller wrappes til bortkørsel og anvendelse som foder eller brændsel.

Græsarealer kan med fordel slås minimum en gang årligt, hvorimod slåning af hede skal ske mindre hyppigt med henblik på en rotation, hvor det enkelte areal ved slåning eller andre plejemetoder ikke forynges hyppigere end cirka hvert 10. år.

Af hensyn til dyrelivet må slåning kun gennemføres i perioden 15. juli til 15. april. På arealer, hvor vegetationen holdes kortklippet gennem hele perioden, må slåning dog ligeledes gennemføres i perioden 15. april til 15. juli.

Førstegangsslåninger vil som udgangspunkt kræve tilladelse.

6.1.3 Kultivering

Kultivering kan iværksættes som indsats på de fleste arealer, hvor man ønsker en startsuccession, fx hvor biodiversiteten i forvejen er meget ringe. Det gælder græsland (bl.a. mark/ager), heder, der tidligere har været pløjet, brandbælter, vildtagre, gammel nåleskov eller arealer, der er meget domineret af invasive arter. Den kan anvendes i mosaik og i sammenhæng med andre modeller, herunder fx ved afgræsning ved afbrænding. Kultivering foretages ved fræsning, stubharvning eller pløjning (fx reolpløjning). Der må højst pløjes til tidligere

pløjedybde. På arealer med høj vegetation afslås og fjernes denne i slutningen af vækstsæsonen. Kultivering gennemføres efterfølgende dog mest optimalt det efterfølgende forår, så der er grønsvær vinteren over. Kultivering af naturprægede arealer bør ikke foregår fra 15. april til 15. august.

6.2 Invasive arter

Invasive arter udgør en væsentlig trussel for en række af de naturtyper og arter, der findes på Forsvarets terræner. Invasive arter er plante- eller dyrearter, der ved menneskets direkte eller indirekte hjælp er flyttet fra en del af verden til en anden og her påvirker biodiversiteten negativt.

De følgende modeller opstilles som redskaber til forebyggelse og bekæmpelse af invasive arter for at værne hjemmehørende og beskyttelseskrævende arter og naturtyper samt øvrige driftsmålsætninger på Forsvarets arealer mod negative effekter af invasive arter, og for at modvirke, at Forsvarets terræner udgør udviklings- og spredningssteder for invasive arter.

6.2.1 Bekæmpelse af invasive plantearter

Der er 20 terrestriske og 4 akvatiske plantearter, der er registreret som invasive arter i Danmark. Hertil kommer et mindre antal arter, som enten er kendte som invasive i vor region, eller som forekommer i Danmark i forholdsvis begrænset antal, men som vurderes at kunne optræde invasivt på sigt. Der er store regionale forskelle på de invasive arters udbredelse, hyppighed, spredningspotentiale og skadevirkning. På Nymindegablejren er der særlig fokus på rynket rose, glansbladet hæg, sitkagran, kæmpe-bjørneklo og japansk pileurt.

Invasive plantearter bekæmpes igennem flere af de ovenstående modeller, fx rydning og slåning. Her vil aktiviteten være underlagt de samme sæsonmæssige og øvrige begrænsninger. Invasive planter kan også bekæmpes ved græsning og afbrænding, og i visse tilfælde er rodstikning, opgravning/ -rykning og skærmmkning (typisk kæmpe-bjørneklo) praktisk overkommeligt. Kæmpe-bjørneklo kan bekæmpes kemisk under særlige forudsætninger.

6.3 Publikumshensyn

Forsvarets arealer vil normalt være åbent for publikum efter de retningslinjer, der fremgår af drifts- og plejeplanen og ordensreglementet, der er placeret ved indfaldsveje til arealet, når der ikke foregår militær aktivitet på arealerne (typisk weekender, aftener og lignende). Visse skydeområder, flyvestationer, depot- og tankområder, tekniske installationer mv. kan være permanent afspærret for publikum af hensyn til sikkerhed i form af eksempelvis fare for udetoneret, sprængfarlig ammunition i området. For at udvikle mulighederne for den offentlige rekreative brug af arealerne arbejder Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste målrettet på at etablere og vedligeholde samarbejder med relevante interesseorganisationer.

De arealer, der ikke permanent er afspærrede, vil være åbne for publikums færdsel til fods over hele arealet, når dette ikke anvendes til uddannelses- og øvelsesformål. På arealer, der er åbne for offentligheden, vil det som udgangspunkt også være muligt at cykle eller ride. Ordensreglementerne vil indeholde beskrivelser af, hvorledes cyklister og ryttere kan anvende arealerne. Der kan udlægges særlige ridestier.

Gennemførelse af organiserede aktiviteter kræver forudgående tilladelse fra Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste.

sementstjeneste. I vurderingen af, om et arrangement kan gennemføres, lader Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste indgå lokale hensyn til naboer, naturbeskyttelse mv. For særlige aktiviteter kan af praktiske hensyn udarbejdes en kvote for, hvor mange arrangementer der årligt kan gennemføres.

På de arealer, der er omfattet af en drifts- og plejeplan, og hvortil offentligheden har adgang, skal der gennemføres formidling af natur-, kultur- og friluftsjntresser målrettet mod det omkringliggende samfund. Formidlingen skal ske i samarbejde med lokale offentlige og private aktører.

Drifts- og plejeplanerne er centrale redskaber i formidlingen, og disse skal derfor fremstå informative og være let tilgængelige. Drifts- og plejeplaner og tilhørende formidling udgives i et godkendt layout. I forbindelse med udarbejdelse og revision af drifts- og plejeplaner udgives en vandretursfolder, der skal være tilgængelig på såvel papirform som i en elektronisk udgave på Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste internet hjemmeside. Ved indfaldsveje og stier til terrænet opsættes informationsstandere, hvor blandt andet vandretursfoldere samt yderligere information er tilgængelig. På arealer, der helt eller i store dele er permanent lukket for offentlighedens adgang, gennemføres guidede ture.

Vesterhavskysten ved Holmsland Klit er et yndet udflugtssted på alle årstider

7. AKTIVITETER

Afsnittet anviser på grundlag af målsætning, status og analyse den praktiske konkrete realisering af indsatsprogrammet på det enkelte delareal. Dette sker som en udmøntning af de modeller, der er oplistet i kapitel 6, hvor den enkelte aktivitet beskrives yderligere. Hertil kommer aktiviteter, som ikke er omfattet af en model og som derfor beskrives mere grundlæggende, evt. med henvisning til særskilte projektformuleringer. Afsnittet kan omsættes direkte i jobbeskrivelser.

I det følgende oplistes alle aktiviteter for hele Nymindegablejren i planperioden 2011-2018, dvs. for både Nymindetura 2000-området og øvrige arealer. Dette er valgt for at sikre, at indsatsen er at finde i ét dokument.

I skydeterrænet er indrettet forskellige anlæg til uddannelse.

7.1 Rydning

Rydning foregår efter model 6.1.1. Der skal gennemføres hel rydning eller rydning, hvor der efterlades eg (nærmere beskrivelse under bemærkninger). Der henvises til aktivitetskortet, hvor arealerne er indtegnet og Id kan genfindes.

Målsætning	Id	Lokalitet	Afd.	Areal (ha)	Areal/år (ha)	Gennemføres	Bemærkninger
Natur	1-1	Det nordlige skydeterræn.	1	2,1	0,7	Senest 2014	Rydning og efterfølgende kultivering eller forsøg med slitage med bæltekrøretøjer i områder med rynket rose og anden forveddet opvækst. Rydningen foregår maskinelt, hvor det er muligt og ellers motormanuelt.
Natur	3-1	Hede vest for lejren.	3	1,9	1,0	Senest 2013	Rydning af træopvækst, hvor eg efterlades.
Natur	4-1	Hedeareal øst for skydebanen.	4	1,9	1,0	Senest 2013	Rydning af træopvækst, hvor eg efterlades.
Natur	4-2	Bjergfyreareal syd for skydebanen.	4	2,4	1,2	Senest 2013	Rydning af træopvækst, hvor eg efterlades.
Natur	4-3	Areal i syd for Nr. Malling.	4	1,4	0,7	Senest 2013	Rydning af træopvækst, hvor eg efterlades.
Natur	8-1	Bjergfyrstykke nord for Lille Mors Vej.	8	3,8	1,3	Senest 2015	Rydning af træopvækst, hvor eg efterlades.
Natur	8-2	Areal nord for Niels' Vej.	8	0,2	0,1	Senest 2013	Rydning af træopvækst, hvor eg efterlades.
Natur	8-3	Areal syd for Niels' Vej.	8	0,2	0,1	Senest 2013	Rydning af træopvækst, hvor eg efterlades.
Natur	9-1	Areal ved Niels Larsens Vej.	9	0,3	0,2	Senest 2013	Rydning af træopvækst, hvor eg efterlades.
Natur	9-2	Areal ved Niels Larsens Vej.	9	0,6	0,3	Senest 2013	Rydning af træopvækst, hvor eg efterlades.

7.2 Hydrologi

7.2.1 Vandhuller

2 vandhuller oprenses/udvides

Målsætning	Id	Lokalitet	Afd.	Areal (ha)	Gennemføres	Bemærkninger
Natur	4-4	Ved Niels Larsens Vej.	4	0,02		Er gennemført. Vandhullet plejes løbende.
Natur	5-1	På sletteareal ved helikopterbanen.	5	0,1		Er gennemført. Vandhullet plejes løbende.

7.2.2 Bekæmpelse af invasive plantearter

Gennemføres efter model 6.2.

Målsætning	Id	Lokalitet	Afd.	Areal (ha)	Areal pr. år (ha)	Gennemføres	Bemærkninger
Natur	1-1	Det nordlige skydeterræn.	1	2,1	0,7	2014	Indgår i rydningsprojektet for arealet.
Natur	3-2	Nord for lejren.	3	0,2		Løbende	Bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo.
Natur	Ej på kort	Skydeterrænet.	1-2	58	8	Senest 2018	Glansbladet hæg nedskæres overalt i skydeterrænet, unge planter rives op.
Natur	Ej på kort	Skydeterrænet.	1-2	58	8	Senest 2018	Bekæmpelse af rynket rose, se drifts- og plejeplanens afsnit 13.2.

7.3 Publikumshensyn

Gennemføres efter model 6.6.

Målsætning	Id	Lokalitet	Afd.	Gennemføres	Bemærkninger
Publikum	Ej på kort	Hele terrænet.		Senest 2013	Ny publikumsfolder.

7.4 Hugst og foryngelse

Der henvises til drifts- og plejeplanen.

Målsætning	Id	Lokalitet	Afd.	Areal (ha)	Areal/år (ha)	Gennemføres	Bemærkninger
Natur	3-2	Sitkastykke vest for lejren.	3	0,9	0,1	Senest 2018	Foryngelse af skov med konvertering til eg.
Natur	Ej på kort	Vesterlunds Plantage.	11-13	Ca. 35		Senest 2018	Der henvises til drifts- og plejeplanens afsnit 13.3.

7.5 Revision af drifts- og plejeplanen

En række forhold, der er beskrevet i plantillægget, tilsiger en fremskynding af revisionen af drifts- og plejeplanen for Nymindegablejren. Det gælder særligt en mere effektiv indsats mod invasive arter i øvelsesterrænet samt udvikling af naturnær skovdrift. Hertil kommer, at en række lysåbne naturtyper på øvelsesterrænet, særligt hede, overdrev, eng og slette, bør underlægges en mere målrettet pleje i form af fx afgræsning.

Drifts- og plejeplanen vil på dette grundlag blive revideret senest 2015 med igangsættelse 2014.

7.6 Monitering

Planlægningen følges løbende af monitering på mange forskellige måder, herunder ikke mindst den officielle overvågning igennem NOVANA etc. Resultatet af indsatsen i forhold til Natura 2000-målsætningerne vil indgå i den samlede statslige vurdering, der sker ved første Natura 2000-planperiodes udløb i form af en ny basisanalyse. Forsvaret vil bidrage til dataindsamling igennem tæt samarbejde med universiteter, myndigheder, organisationer og ved egne undersøgelser.

Egeforyngelse, der bærer præg af det hårde miljø og bid fra råvildt.

8. REFERENCER

FBE (2011a): Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste bestemmelse for drifts- og plejeplaner. Bilag 5 til FBEBST 610-6. 7 s. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.

FBE (2011b): Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste bestemmelse for drift og pleje af skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Underbilag 1 til Bilag 5 til FBEBST 610-6. 11 s. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.

FBE (2011c): Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste bestemmelse for drift og pleje af lysåbne natur- og landbrugsarealer samt bevoksede ikke-fredskovspligtige arealer. Underbilag 2 til Bilag 5 til FBEBST 610-6. 10 s. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.

FBE (2011d): Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste bestemmelse for bevarelse og pleje af fortidsminder og andre kulturspor. Underbilag 3 til Bilag 5 til FBEBST 610-6. 4 s. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.

FBE (2011e): Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste bestemmelse for forebyggelse og bekæmpelse af invasive plante- og dyrearter. Underbilag 4 til Bilag 5 til FBEBST 610-6. 3 s. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.

FBE (2011f): Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste bestemmelse for vildtpleje, jagt, regulering og fiskeri. Underbilag 5 til Bilag 5 til FBEBST 610-6. 9 s. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.

FBE (2011g): Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste bestemmelse for offentlighedens rekreative anvendelse af Forsvarsministeriets arealer. Underbilag 6 til Bilag 5 til FBEBST 610-6. 3 s. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.

Hjemmeværnskommandoen (2009): Strateginotat vedr. Forsvarets anvendelse og udvikling af Nymindegab Skydetræn og Nymindegablejrens Øvelsesplads.

Miljøministeriet, Naturstyrelsen (2011): Natura 2000-plan 2010-2015. Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen. Natura 2000-område nr. 69 Habitatområde H62, Fuglebeskyttelsesområde F43.

Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, og Nymindegablejren (2003): Nymindegablejren. Drifts- og plejeplan 2003-2018.

NN: Basisanalyse for Natura 2000-plan Natura 2000-område nr. 69 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen.

9. BILAG

Bilag 9.1: Gennemgang af det enkelte udpegningsgrundlag

Bilag 9.2: Retningslinjer for Forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Skov- og Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4

Bilag 9.3: Dyrelivet i Rosborg Sø kortlagt i 2011

KORTBILAG

Kort 1: Grundkort

Kort 2: Aktivitetskort (drifts- og plejekort)

9.1 Gennemgang af det enkelte udpegningsgrundlag.

Tillægget til drifts- og plejeplanen har som hovedsigte at fastsætte rammer for sikring og genopretning af gunstig status for de udpegede naturtyper og arter under Natura 2000-planlægningen. Dette er gennemgået detaljeret

i planens forskellige afsnit. I dette bilag gennemgås summarisk de naturtyper og arter, der har relevans for Nymindegablejren. Grundlaget for gennemgangen er fortrinsvis Natura 2000-planen, basisanalysen samt Forsvarets egen vurdering i forhold til indsatsen på terrænet.

9.1.1 Naturtyper

2130 Grå/grøn klit		
Udbredelse (antal forekomster og størrelse) i Nymindegab Skydeterræn: 24,5 ha	Prognose: Ugunstig	Mål og retningslinjer: Genopretning af gunstig status
Trussel:	Atmosfærisk N-deposition	Invasive arter
Muligt virkemiddel (jf. plan):	Reduktion af næringstilførsel	Naturpleje
Aktiviteter:	Håndhævelse af bestemmelser	Rydning og anden bekæmpelse

2140 Klithede		
Udbredelse (antal forekomster og størrelse) i Nymindegab Skydeterræn: 11,4 ha	Prognose: Ugunstig	Mål og retningslinjer: Genopretning af gunstig status
Trussel:	Atmosfærisk N-deposition	Invasive arter
Muligt virkemiddel (jf. plan):	Reduktion af næringstilførsel	Naturpleje
Aktiviteter:	Håndhævelse af bestemmelser	Rydning og anden bekæmpelse

2190 Klitlavning		
Udbredelse (antal forekomster og størrelse) i Nymindegab Skydeterræn: 2,3 ha	Prognose: Ugunstig	Mål og retningslinjer: Genopretning af gunstig status
Trussel:	Atmosfærisk N-deposition	Invasive arter
Muligt virkemiddel (jf. plan):	Reduktion af næringstilførsel	Naturpleje
Aktiviteter:	Håndhævelse af bestemmelser	Rydning og anden bekæmpelse

9.2 Retningslinjer for Forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsестerræner i relation til Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 (retningslinjerne er fastlagt af Skov- og Naturstyrelsen i 1990'erne).

Store dele af militærets skyde- og øvelsестerræner er tidligere landbrugsarealer. Ved overgangen til militære øvelsesområder ekstensiveres landbrugsdriften enten kraftigt eller ophører helt, hvilket ofte muliggør forskellige beskyttede naturtypers opståen. Imidlertid hindrer dette ikke fortsat gennemførelse af de militære aktiviteter, som er områdernes hovedformål.

Som efter de hidtil gældende regler er naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 nemlig ikke til hinder for en fortsættelse af de beskyttede arealers hidtidige benyttelse. Dette gælder også militærets hidtidige benyttelse af arealer og anlæg m.v.

Såfremt Forsvaret eller Hjemmeværnet ejer, erhverver eller lejer arealer, som ikke hidtil har været anvendt til øvelsesformål, vil en overgang til øvelsesformål, der medfører ændringer i tilstanden derimod kræve tilladelse. En væsentlig intensivering af en hidtil militær benyttelse vil ligeledes kræve tilladelse fra den pågældende kommune, jfr. lovens §§ 3-4 og § 65, stk. 3.

Militære aktiviteter

I tilfælde hvor et større areal anvendes til øvelsesformål (fx Oksbøl skydeterræn) vil forskellige dele af området kunne have forskellig benyttelsesintensitet. Vurderingen af om en aktivitet kræver tilladelse efter lovens §§ 3-4 bør derfor ske på grundlag af intensiteten af det pågældende "delområdes" hidtidige anvendelse. Indenfor hvert "delområde" vil den hidtidige anvendelsesgrad kunne fortsætte.

Fx vil "delområder", hvor kørsel og lejlighedsvis bortslidning af vegetationen samt dozning, gravning og indgreb i vandløb har fundet sted, fortsat kunne benyttes på denne måde. Dette omfatter også flytning af de enkelte aktiviteter indenfor delområdet, fx flytning af spor efter bæltekrøretøjer. Variationer i aktiviteten, fx ændringer af koncentrationen af bæltespor indenfor de mest benyttede arealer, må anses som i overensstemmelse med hidtidig benyttelse, i hvert fald inden for ret vide rammer. Derimod vil et sammenhængende areal, der fx ikke hidtil

har været anvendt til kørsel med bæltekrøretøjer eller lejlighedsvis indgreb i vandløb, ikke uden tilladelse kunne anvendes på denne måde.

Opførelse af permanente anlæg kræver som udgangspunkt tilladelse, fx bygninger, skydevolde og skydebaner. Mindre enkeltstående indretninger (fx "kulisser") af træ eller tilsvarende materiale, som let kan fjernes, kan dog etableres uden tilladelse.

Foranstaltninger som bevirker, at et areal varigt glider ud af den pågældende naturtype-definition kræver tilladelse. Dette gælder fx tilplantning af heder eller dræning af vådområder.

Ikke militære aktiviteter

For ikke militære aktiviteter på øvelsesområder gælder de samme regler som for civile aktiviteter uden for øvelsестerrænet. Dette indebærer bl.a. at anlæg af vildtagre på beskyttede naturtyper inden for øvelsестerrænet kræver tilladelse efter naturbeskyttelsesloven.

Tvilstilfælde

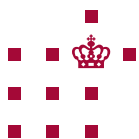
I tilfælde hvor militæret er i tvivl, om der kræves tilladelse til en aktivitet eller et anlæg, vil forespørgselsordningen i naturtypebekendtgørelsens § 8 kunne anvendes. Det vil sige, at militæret kan rette henvendelse til amtet nu: kommunen, som inden 4 uger skal besvare forespørgslen.

9.3 Ekstern høring

Der er tradition for, at forslag til drifts- og plejeplaner samt tillæg hertil efter den interne bearbejdning forelægges til ekstern høring blandt myndigheder, organisationer og øvrige interesserede. Denne proces blev for forslaget til tillæg til drifts- og plejeplan for Nymindegablejren igangsat jf. hørings-skrivelse af 8. juni 2012. Høringsfristen fastsattes til 29. juni 2012. Materialet har i perioden været tilgængelig på Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjenestes høringsportal.

Høringen er forelagt for: Naturstyrelsen, Varde kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Verdensnaturfonden, Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Jægerforbund, Friluftsrådet, Verdens Skove og Entomologisk Fagudvalg. Ved høringens udløb er ikke indkommet svar.

Forsvar for naturen

Forsvarets skyde- og øvelsesterræner anvendes til militær uddannelse, men samtidig udgør arealerne nogle af de største og bedst bevarede naturområder i Danmark.

Sammenlagt forvalter Forsvaret 33.000 ha enestående natur, hvor den militære benyttelse går hånd i hånd med værdifulde danske naturtyper og arters beskyttelse. Mange militære arealer er i perioder åbne for publikum, så også offentligheden kan besøge og opleve de unikke naturarealer.

I samarbejde med Miljøministeriet har Forsvaret udviklet et særligt koncept for udarbejdelse af drifts- og plejeplaner for terrænerne. Igennem planerne sikrer Forsvaret en passende afvejning mellem militære uddannelsesmæssige behov, naturbeskyttelse og offentlighedens adgang. Information om Forsvarets naturforvaltning kan findes på www.forsvaret.dk.

